

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здобувача ступеня доктора філософії, аспіранта 4-го року заочної форми навчання Касинця Семена Івановича на тему: «Економічна система держави в конституційно-правовому вимірі» на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»
20 червня 2025 року**

1. Виконання освітньо-наукової програми

Здобувач ступеня доктора філософії, аспірант 4 року заочної форми навчання (надалі – Аспірант) Касинець Семен Іванович у повному обсязі виконав індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо-наукової програми аспірантури ДВНЗ «Ужгородський національний університет», що повністю відповідає вимогам Національної рамки кваліфікацій та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеню доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами).

Касинець Семен Іванович у процесі навчання за освітньо-науковою програмою здобув ґрунтовні фундаментальні знання зі спеціальності та повною мірою опанував передбачений програмою комплекс загальнонаукових навичок і компетентностей, необхідних для проведення цілісного й аргументованого наукового дослідження.

Аспірант повністю оволодів комплексом ключових дослідницьких умінь і навичок, що охоплюють планування та проєктування наукового дослідження, організацію його етапів відповідно до поставлених цілей і завдань, а також ефективне використання сучасного методологічного інструментарію. Він упевнено застосовує новітні методи й технології, зокрема комп'ютерно-інформаційні засоби, для збору, обробки, структурування, аналізу та синтезу даних, перевірки їх достовірності, систематизації та класифікації результатів. Крім того, Семен Іванович засвоїв необхідні мовні компетентності, що забезпечують здатність ґрунтовно аналізувати іноземні наукові джерела,

здійснювати якісно-кількісний аналіз отриманої інформації та оформлювати її відповідно до вимог академічної діяльності.

2. Виконання індивідуального плану наукової роботи (наукова складова освітньо-наукової програми)

Індивідуальний план наукової роботи Аспіранта Касинця Семена Івановича затверджений рішенням вченої ради юридичного факультету Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (протокол № 3 від 21.09.2022 року).

Науковий керівник – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» Переш Іван Євгенович.

Термін виконання роботи: 2021-2025 роки.

Аспірант послідовно виконав усі розділи затвердженого індивідуального плану наукової роботи у встановлені терміни, що підтверджується обговоренням проміжних та річних звітів на засіданнях кафедри й Вченої ради юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

3. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з планами наукових робіт.

Економічна система держави є складним багаторівневим утворенням, що поєднує правові, інституційні та матеріальні чинники організації й функціонування національної економіки. У сучасних умовах глобалізаційних трансформацій, цифровізації та викликів, спричинених війною й економічною нестабільністю, зростає потреба в переосмисленні конституційно-правових засад економічного устрою. Конституція України закріплює основи економічної системи, проголошуючи соціальну державу, гарантії власності та свободи підприємництва, проте практика правозастосування виявляє проблеми правової визначеності, меж державного втручання, захисту економічних прав і забезпечення публічних фінансів. Необхідність гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами та орієнтація на принципи верховенства права, соціальної справедливості й сталого розвитку зумовлюють

актуальність комплексного наукового дослідження економічної системи держави у конституційно-правовому вимірі.

Тема дисертаційного дослідження відповідає постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки», а також виконана в межах Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 рр. Дисертація відповідає плану науково-дослідної роботи кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «Ужгородський національний університет», тема дослідження є складовою частиною комплексної теми «Конституційно-правове будівництво на зламі епох: пошуки оптимальних моделей», яка розробляється науковцями Ужгородського національного університету (номер державної реєстрації 0119U102624).

Формулювання наукового завдання (проблеми), нове розв'язання якого отримано в дисертації: здійснити аналіз сучасних доктринальних підходів до розуміння конституційного ладу України та визначити його основні елементи; дослідити економічну систему як складову конституційного ладу держави, розкрити її сутність, структуру та функції; проаналізувати еволюцію та трансформацію конституційних норм у сфері регулювання економічних відносин; розкрити зміст концепції економічної конституції, визначити її основні елементи та обґрунтувати перспективи її впровадження в правовій системі України; охарактеризувати конституційну природу економічних прав людини, визначити їх місце в системі конституційних прав і свобод; дослідити особливості конституційно-правового регулювання відносин власності та визначити напрями його вдосконалення; проаналізувати конституційно-правові засади реалізації права на свободу підприємницької діяльності та механізми його захисту; розробити науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення конституційно-правового регулювання економічної системи України та забезпечення економічних прав людини.

4. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом та їх новизна.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в тому, що дисертантом:

вперше:

- запропоновано концептуально новий підхід до розуміння економічної системи держави як невід'ємної складової конституційного ладу, що має ієрархічний взаємозв'язок з категоріями «економічний порядок» та «економічна система», де кожна наступна категорія конкретизує та розвиває положення попередньої на більш прикладному рівні;

- обґрунтовано концепцію «трипаризму ефективності» соціального підприємництва як інноваційної моделі реалізації економічних прав людини, що забезпечує одночасне досягнення економічних, екологічних та соціальних результатів і набуває особливого значення в умовах воєнного стану;

- сформульовано авторське визначення економічних прав та свобод людини і громадянина як самостійної, конституційно закріпленої категорії прав у загальній системі прав і свобод, що визначає можливості особи вільно та активно брати участь в економічному житті суспільства через володіння, користування і розпорядження матеріальними благами та факторами виробництва;

удосконалено:

- теоретичні підходи до співвідношення понять «конституційний лад» та «державний лад» через доведення їх нетотожності та виокремлення ключових відмінностей конституційного ладу, зокрема: обов'язкова наявність конституції, визнання непорушності прав і свобод людини, народного суверенітету, поділу влади та наявність механізмів забезпечення демократичного функціонування держави;

- концептуальне розуміння взаємозалежності конституційно-правової та економічної реформ через виявлення п'яти ключових тенденцій впливу процесу конституціоналізації на економічну систему України;

- підходи до розмежування понять «економічна конституція» та «конституційна економіка», де перше виступає як конкретний механізм закріплення економічних вимог у конституції, а друге охоплює всю систему взаємодій між конституційними нормами та економічною реальністю;

набули подальшого розвитку:

- положення про взаємозв'язок демократії та ринкової економіки як фундаментальних елементів сучасної державності через обґрунтування тези, що ринок демонструє вищий рівень демократичності порівняно з формальними інститутами демократії, оскільки ґрунтується на чітких правилах, праві власності та індивідуальній ініціативі;
- наукові підходи до трансформації конституційних норм у сфері економічних відносин, з визначенням пріоритетних завдань такої трансформації в умовах збройної агресії та повоєнного відновлення України;
- теоретичне обґрунтування принципу непорушності права власності як системоутворюючого для всього цивільного законодавства України з деталізацією умов правомірного втручання держави у право приватної власності відповідно до «трискладового тесту»: законність втручання, наявність легітимної мети та дотримання принципу пропорційності;
- дослідження механізму реалізації конституційного права на підприємницьку діяльність через аналіз комплексу заходів та державних гарантій, що забезпечують баланс між свободою підприємництва та необхідними обмеженнями в інтересах суспільства.

5. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються. Наукові положення, результати та висновки дисертації є обґрунтованими й достовірними завдяки комплексному застосуванню методів дослідження. Діалектичний та системно-структурний методи дали змогу розкрити економічну систему держави як динамічне явище та визначити її місце у конституційному ладі, історико-правовий — простежити еволюцію відповідних норм, формально-юридичний — проаналізувати їх зміст, а порівняльно-правовий — виявити позитивний зарубіжний досвід. Методи моделювання й прогнозування використано для розробки концептуальних засад економічної конституції, а соціологічний і статистичний — для оцінки ефективності механізмів захисту економічних прав та права власності.

6. Наукове та практичне значення дисертаційної роботи.

Теоретичне значення дисертаційного дослідження полягає у вирішенні комплексного наукового завдання та розробці теоретико-правової моделі

конституційно-правових засад функціонування економічної системи держави в умовах сучасних трансформацій. Результати дослідження роблять вагомий внесок у розвиток науки конституційного права в аспекті правового забезпечення економіки як фундаментального елементу державного устрою. Запропоновані підходи розвивають положення щодо імплементації міжнародно-правових стандартів у сфері економічних прав і свобод, спрямованих на забезпечення соціальної справедливості, правової визначеності та економічної рівності. Дисертація формує наукову основу для вдосконалення конституційно-правового регулювання економічної системи держави з урахуванням викликів цифровізації, глобалізації, воєнного часу, а також необхідності забезпечення економічної безпеки, ефективного державного управління та реалізації принципу соціальної держави.

Практичне значення дисертаційної роботи полягає у формулюванні конкретних рекомендацій щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання економічної системи в межах конституційно-правового простору України. Зокрема, йдеться про пропозиції з оновлення положень Конституції України та законодавчих актів, які регламентують економічний устрій, державне регулювання економіки, гарантії права власності, свободи підприємницької діяльності, податкову політику, а також соціально-економічні права громадян. Результати дослідження можуть бути використані для підвищення ефективності правового регулювання економічних процесів, забезпечення прозорості державного втручання в економіку, удосконалення механізмів публічного контролю та формування збалансованої економічної політики в умовах воєнного стану, відновлення та післякризового розвитку. Результати дисертаційного дослідження також можуть бути застосовані в освітньому процесі при викладанні таких навчальних дисциплін, як: «Конституційне право», «Порівняльне правознавство», «Конституційне право зарубіжних країн», а також у спецкурсах, присвячених правовому забезпеченню економічного устрою та соціально-економічним правам людини.

7. Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію написано, використовуючи правильну юридичну та спеціальну термінологію. Стиль

викладення в дисертації матеріалів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій загалом забезпечують доступність сприйняття наукового твору.

8. Відповідність діючим вимогам щодо оформлення дисертації.

Дисертація Касинця Семена Івановича на тему: «Економічна система держави в конституційно-правовому вимірі» в цілому є завершеним та самостійним науковим дослідженням, результати якого мають вагомим теоретичне та практичне значення для подальших досліджень сфери економічної системи держави в конституційно-правовому вимірі.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що поділяються на сім підрозділів, висновків до розділів, загальних висновків та списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертаційної роботи становить 193 сторінок, з них основного тексту – 159 сторінок. Список використаних джерел – 201 найменувань.

9. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту.

Дисертація Касинця Семена Івановича на тему: «Економічна система держави в конституційно-правовому вимірі» відповідає паспорту спеціальності 081 «Право», що забезпечується предметною областю дослідження та основними методами дослідження.

10. Зауваження та рекомендації

В ході написання дисертаційної роботи Аспірантом було враховано абсолютно усі зауваження та рекомендації надані науково-педагогічними працівниками кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «Ужгородський національний університет» в процесі попередніх обговорень роботи під час проміжних, піврічних та річних звітів Аспіранта на засіданнях кафедри. Відмічені зауваження та побажання носять суто рекомендаційно-консультативний характер і в жодній мірі не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, а також не зменшують рівнів її наукової новизни та практичної значимості, і відтак не є перешкодою для її подання в разову спеціалізовану вчену раду для офіційного захисту.

11. Відповідність дисертації вимогам, передбачених «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії». Дисертація Касинця Семена Івановича на тему: «Економічна система держави в конституційно-правовому вимірі» повністю відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і Науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017 р. (зі змінами та доповненнями).

12. Кількість наукових публікацій, повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих співавторами та зарахованих за темою дисертації.

Результати дисертаційного дослідження знайшли своє відображення у восьми наукових публікаціях, у тому числі у трьох статтях, включених МОН України до переліку наукових фахових з юридичних наук, дві статті – у міжнародних періодичних виданнях, а також у трьох тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях та круглих столах.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Касинець С.І. Економічний порядок та конституційний лад. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Право».* 2024. Вип. 86. Ч.5. С. 403-408.

2. Касинець С.І. Трансформація конституційних норм у сфері економічних відносин: доктринальні засади. *Право та державне управління.* 2024. № 3. С.217-223.

3. Касинець С.І. Економічна система як складова конституційного ладу держави: теоретико-правовий аналіз. *Аналітично-порівняльне правознавство.* 2025. №1. С. 944-948.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

4. Касинець С.І. Правові та економічні аспекти взаємозв'язку конституційного ладу та економічного порядку: виклики сучасності. *Річні підсумки під час війни, роздуми вголос про майбутнє та святкові побажання для України і світу*: матеріали Міжнар. прав. шк., 27 груд. 2024 р. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2024. С. 39-49.

5. Переш І., Касинець С. Конституційна економіка: питання реалізації прав людини. *Обмеження прав людини в умовах екстраординарних режимів: виклики та рішення*: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (18-19 грудня, 2024 року, м. Ужгород, Україна). Вид-во УжНУ «Говерла». 2025. С. 68-74.

6. Касинець С.І. Конституційна економіка: питання реалізації прав людини. *Право людини на мир: доктрина та сучасні проблеми правового забезпечення*: матеріали Міжнар. прав. шк., 30 січ. 2025 р. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2025. С. 53-62.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

7. Kasynets S. Economic system in the constitutional dimension. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2024. № 5. P. 178-183.

8. Kasynets S. Constitutional regulation of economic relations: institutional analysis. *European socio-legal and humanitarian studies*. 2024. № 3. P. 96.-102.

13. Результати перевірки роботи на академічний плагіат.

Дисертація була перевірена за допомогою сертифікованого програмного забезпечення StrikePlagiarism. Результати перевірки засвідчили відсутність некоректних запозичень чи використання матеріалу без належного посилання. Виявлені текстові збіги мають характер коректного цитування з обов'язковим зазначенням джерел у списку використаної літератури та не містять ознак плагіату. Подані на захист матеріали є результатом власної наукової праці Аспіранта, а текст дисертації є оригінальним. Робота визнана самостійним дослідженням і рекомендується до захисту.

Положення дисертації апробовано на міжкафедральному засіданні кафедри конституційного права та порівняльного правознавства та кафедри теорії та історії держави і права (протокол № 1 від 20.06.2025 р.) За результатами засідання ухвалено затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів дисертації та рекомендувати до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді дисертаційну роботу Касинця Семена Івановича на тему: «Економічна система держави в конституційно-правовому вимірі» на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Головуючий на засіданні,
завідувач кафедри
конституційного права
та порівняльного правознавства
доктор юридичних наук, професор

Юрій БИСАГА

Підпис д.ю.н., проф. Ю.М. Бисаги
засвідчую
Проректор з науково-педагогічної роботи
ДВНЗ «УжНУ»,
д.ю.н., професор

Олександр РОГАЧ